

Tutu ni tee Zacarías, tee ni ndakani tno'o ia Dios

Mixteco del norte de Tlaxiaco [xtn]

tomado de la Santa Biblia
Liga Bíblica Internacional, 2015

Versión electrónica 2023
©Wycliffe Bible Translators, Inc 2023
www.scriptureearth.org

Se permite copiar, distribuir y comunicar públicamente esta obra bajo las siguientes condiciones:

- Reconocimiento. Reconozca a la Liga Bíblica los derechos que tiene en la impresión o distribución de esta obra, deslindándola de responsabilidad alguna por cualquier uso que se le de a la presente publicación.
- No comercial. No puede utilizar esta obra para fines lucrativos.
- Sin obras modificadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra a partir de ésta.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/mx/>

Tutu ni tee Zacarías, tee ni ndakani tno'o ia Dios

Ndakana ña ia Dios jin ñayiu ñuu ya

1 ¹ Kuia kuu uu ja tatnuni rey Darío ñuu Persia vi maa yoo kuu una, ni kenta tno'o ia Dios nuu Zacarías, tee ni ondakani tno'o ia Dios, seyii Berquías, señani Iddo, te jiña'a ya:

² “Maa rin kuu Jito'o, te kiti ini ndeva'a rin nuu ndi nija'nu ron.

³ Sua'a kuña'a ron nuu ñayiu ñuu ron:

Kachi Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a: Vi ndajiokuiin nuu rin, te na ndajiokuiin rin nuu ron, kachi Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a. ⁴ Te ma vi sa'a ron nagua ni ka osa'a ndi nija'nu ron, tee xiin nuu ni ka oka'an tee ni ka ondakani tno'o rin ndee jana'a, nuu ni ka ojiña'a de: Sua'a ka'an Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a: Vitna te vi ndajiokuiin nuu ichi kue'e ka jika ron vi nuu jakue'e ja ka sa'a ron jian, jiña'a rin, su tu ni ka onini, te ni tu ni ka jantno'o ñai jin rin, jiña'a Jito'o Dios.

⁵ Te vitna, ¿ndenu ka oo ndi nija'nu ron? Te masu siun ni vi koteku tee ka ndakani tno'o rin. ⁶ Su ni skunkuu tno'o ni ka'an rin vi tno'o ni tatnuni rin, ja ni ka kaxtno'o tee ni ka jinokuechi nuu rin ja ni ka ndakani de tno'o rin. Te yun guaa ni ka ndajiokuiin nuu rin, te ni ka kachi: Ni sa'a ndaa Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a, chi ni tetniuu ya tnundo'o ja ja'a ja ka sa'a mao vi nagua kuini ja sa'a ya jion.”

Ni jini Zacarías tee ka yoso kuai

⁷ Vi maa kiuu oko kuun, yoo uxi in, ja kuu yoo nani Sebat, kuia kuu uu ja tatnuni rey Darío, ni kenta tno'o Jito'o Dios nuu Zacarías, seyii Berequías, señani Iddo. Yun te jiña'a Zacarías:

⁸ In jakuaa kixin san, te ni skuni ña jin san. Ni jini san in tee yoso in kuai kua'a. Te ni jinkuiin de ne'u yutnu kueli ja'an xiko asin nuu kuu in chiko'i ka'nu, te ichi yata de ka oo kuai kua'a vi kuai ndimeku vi kuai kuijin. ⁹ Yun te ni jikan tno'o san: “¿Na in ka kuu tee ka yoso kuai yun, vi Jito'o san?” Te kachi ia jinokuechi nuu Dios ja ka ndatno'o jin san yun: “Maa rin kaxtno'o na tee ka kuu de”.

¹⁰ Yun te ni ka'an tee nukuiin ne'u yutnu kueli ja'an xiko asin yun, te kachi de: “Tee ya'a ka kuu tee ni tetniuu Jito'o Dios ja vi kiondita de ninii ñuyiu”, kachi de.

¹¹ Yun te ni ka ka'an sava ka tee ka yoso kuai jin ia jinokuechi nuu Jito'o Dios ja nukuiin ne'u yutnu kueli ja'an xiko asin yun, te ka jiña'a de: “Ja ni ka jiondita san ninii ñuyiu, te ni ka jini san ja ka osii ini ñayiu vi oo jamani nuu ñuyiu”, ka jiña'a de.

¹² Yun te ni ka'an ia jinokuechi nuu Jito'o Dios, te jiña'a ya: “Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a, ¿nasaa ka tiempu kokiti ini ni saa kunda'u ini ni ñayiu Jerusalén vi ñayiu ka oo ñuu ja tñii Judá, ñayiu xiin nuu kiti ini ni nuu uni xiko uxi kuia ya'a?”, jiña'a ya.

¹³ Yun te ni ka'an Jito'o Dios tno'o va'a vi tno'o sii ini nuu ia jinokuechi nuu ya ja ka ndatno'o jin san yun. ¹⁴ Yun te ni kachi ia jinokuechi nuu Dios ja ka ndatno'o jin san: “Kana jaa te kuña'a ron nuu ñayiu: Sua'a ka'an Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a: Kutoo ndeva'a rin ñayiu Jerusalén ja ka kuu ñayiu Sión. Yun kuu ja kuu kuiñu rin ja ja'i. ¹⁵ Te kiti ini ndeva'a rin nuu ñayiu sava ka ñuu na'nu ja ka oo mani, chi nuu joo ni ni okiti ini rin nuu ñayiu ñuu rin, te ni ka osa'a ñayiu yun kua'a ka jakue'e siki ñayiu maa rin. ¹⁶ Te yun kuu ja sua'a ka'an Jito'o Dios: Vitna te ndajioquiin rin kunda'u ini rin ñayiu Jerusalén, te vi ndasa'i ve'e rin, te vi chikua'i naxa vi ndasa'i ñuu yun. Kachi Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a.”

¹⁷ Te kachi ka ia jinokuechi nuu Dios: “Ka'an ka tno'o ya'a: Sua'a ka'an Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a: Sa'a rin ja inka jichi vi koneva'a kua'a ñayiu ñuu rin jagua'a, te sa'a rin ja inka jichi vi kosii ini ñayiu Sión, ja kuu Jerusalén, te inka jichi kaji rin jin ja vi kokui ñayiu maa rin, ni kachi ya”.

Ni jini Zacarías ndiki vi tee ka kani kaa

¹⁸ Yun te ni skuni tuku ña, te ni jini san kuun ndiki. ¹⁹ Te ni jikan tno'o san ia jinokuechi nuu Dios ja ka ndatno'o jin san: “¿Naxa kei ja ka oo ndiki yun?” Te kachi ya: “Ndiki ya'a kuu in jaka'nu ia ni jatenuu ña jin ñayiu Judá vi ñayiu Israel vi ñayiu Jerusalén”, kachi ya.

²⁰ Yun te ni skuni ña ia Dios kuun tee ka kani kaa jin san. ²¹ Te jiña'a san: “¿Na tniuu vi sa'a tee yun ja vajikuei de?” Te kachi ya: “Tee yun ka kuu na kuinio ndiki ja ni ka jatenuu ña jin ñayiu Judá, te ni in ñayiu tu na in ni ndane'e nda'a nuu de. Te ni kekuei tee ka kani

kaa ya'a ja vi siu'u ña de, te vi xnaa ña de jin tee ni ka ndakoo siki ñayiu Judá, te ni ka jatenuu ña de jin ñayiu ñuu yun.”

Ni jini Zacarías in tee nee yua'a ja chikua'a

2¹ Yun te ni skuni tuku ña, te ni jini san in tee nee in yua'a ja chikua'a de. ²Te ni jikan tno'o san: “¿Na ndenu ki'in ni?” Te kachi de: “Ki'in rin chikua'a rin ñuu Jerusalén, nagua ja kuni rin na kua'a kani vi na kua'a jite”.

³Yun te ni jini san kua'an ia jinokuechi nuu Dios ja ka ndatno'o jin san yun, te ni kenta inka ia jinokuechi nuu Dios ja ni ka nukuntna'a jin ya. ⁴Te jiña'a ya: “Kunu te ka'an ron jin suchi kuechi nee yua'a jian, te kuña'a ron: Ma koo muro ja kondesi yu'u ñuu Jerusalén, chi vi koo kua'a ndeva'a ñayiu vi kiti nuu ñuu yun”. ⁵Te jiña'a Jito'o Dios: “Maa rin kokuu in muro ñu'u ja kokai, te kionduu rin ninii yu'u ñuu Jerusalén, te ma'ñu ñuu yun xne'e rin jaka'nu rin”, jiña'a ya.

Skaku ni'nu Jito'o Dios ñayiu ñuu ya

⁶“Vi ndakoo te vi kunu yu'u ron ñuu nuu ka jika nda'u ron ichi norte jian, chi maa rin ni sa'a ja ni ka jitenuu ron ninii ñuyiu”, jiña'a Jito'o Dios. ⁷“Roon, ñayiu Sión ja ka oo ron ñuu ñayiu Babilonia, ndekuei ñuu jian, te vi skaku ni'nu maa ron”.

⁸Chi saa ka'an Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a: “Ni tetniuu ña ya jin rin jin jaka'nu maa ya ja ka'an rin siki ñayiu ñuu na'nu ja ni ka tanda'u ña jin ron, chi na ñayiu sa'a kue'e jin ñayiu ñuu rin, te sa'a kue'i jin ja kutoo ka rin. ⁹Te yun kuu ja maa rin vi kagua tna'a jin ñayiu ñuu na'nu yun, te sa'a rin ja vi ñayiu ka jinokuechi nuu mai vi ndatanda'u ña jin, saa te vi kuni ron ja maa Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a ni tetniuu ña jin rin.”

¹⁰“Kata vi kokusii ini ron, vi sesi'i Sión, chi vaji rin ja koo rin jin ron”, jiña'a Jito'o Dios. ¹¹“Te kiuu yun vi kututu ñayiu kua'a ñuu na'nu ja vi koi nuu maa Jito'o Dios, te vi kokuu ron jin ñayiu ñuu maa rin, te koo rin ne'u ron. Saa te vi kuni ron ja maa Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a, ni tetniuu ña jin rin ja vaji rin nuu ka oo ron.” ¹²Saa, te sa'a jain ña Jito'o Dios jin ñayiu Judá, te vi kokui in ñuu ii, te ndakaji tuku ya ñuu Jerusalén ja kokuu ñuu maa ya.

¹³Te ndi'i ñayiu vi kasi yu'u nuu Jito'o Dios, chi ni ndakoo ya ndee nuu ii ja oo ya, te vaji ya nuu ka oo yoon.

Ni jini Zacarías ja ni ndasama sa'un sutu nani Josué

3¹ Yun te ni skuni ña ia Dios jin san, te ni jini san Josué, sutu kuu nija'nu ka, ja nukuiin de nuu ia jinokuechi nuu Jito'o Dios, te nda'a kua'a de oo Tachi ja ka'an ja xtavi kuechi ña jin de nuu ia Dios. ²Te jiña'a ia jinokuechi yun nuu Tachi: “Na kuxeen Jito'o Dios nuu ron, vi Tachi. Maa Jito'o Dios, ia ni kaji Jerusalén, na kuxeen nuu ron, chi tee ya'a kuu na kuinio in tikayi ja ni nana nuu ñu'u”.

³Te Josué, chi sa'un ni kuu tnetne'e ni'nu de, nukuiin de nuu ia jinokuechi nuu Dios. ⁴Yun te jiña'a ia jinokuechi yun nuu sava ka ia ka oo jin ya ja ka chituu ña: “Vi tau sa'un tne'e ja ni'nu de jian”, jiña'a ya.

Yun te jiña'a ya nuu Josué: “Kondia'a ja ya'a kei ja vitna te ni kindee rin yika kuechi ron, te tatnuni rin ja vi ndaski'in ña in sa'un vii ndeva'a”.

⁵Yun te jiña'a ya: “Vi tnaa in sa'un vii xini de”. Te ni ka tnaa ya in sa'un vii xini de, vi ni ka ndaski'in ña ya in sa'un vii ndeva'a. Te vi nukuiin ni ia jinokuechi yun.

⁶Yun te ni chindetu ña ia jinokuechi nuu Jito'o Dios jin Josué, te jiña'a ya: ⁷“Sua'a ka'an Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a: Nu u ja kaka ron nuu ichi rin, te skunkuu ron ndi'i tno'o tatnuni rin, te suni suu maa ron kotatnuni nuu ve'e rin, te suni kokoto ron nuu oo ve'e rin, te taa rin in nuu koo ron ne'u ia ka jinokuechi nuu rin ja ka oo ya'a. ⁸Te konini gua'a tno'o ka'an rin vitna, vi Josué: Maa ron ja kuu ron sutu kuu nija'nu ka, te suni na vi konini sava ka sutu ja ka junkoo nuu ron ja ka kuu ron na kuinio in seña: Ja kii rin jin tee jinokuechi nuu rin, ja kuu in tee nana ndee. ⁹Chi ni jani rin in kava ja oo uja nduchi nuu, ichi nuu ron, vi Josué, te maa rin tee in tno'o yika kava yun, te jin invaa ni kiuu, te kindee rin yika kuechi ñayiu ñuu ya'a. ¹⁰Te nuu kenta kiuu yun, te vi ka'an tna'a in in maa ron jin tna'a kuikin ron ja na vi kaa vi ko'o ron, te vi jinkoo ron ndu'u tnu uva ron, vi ndu'u tnu tichi iuu ron”, kachi Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a.

Ni jini Zacarías kandeleru vi tnu olivo

4¹ Yun te ni ndajiokuiin ia jinokuechi nuu Dios ja ka ndatno'o jin san, te ni xtoto ña ya nagua sa'o ja xtoto in ñayiu kixin. ²Te ni jikan tno'o ña ya: “¿Nagua ndia'a ron?” Te jiña'a san: “Ndia'a san in kandeleru ja kuu nino'o oro, te siki yun yoxnee in nuu ñu'u texe'en. Te

yun ka yoxnee uja lámpara jin uja tubo nuu ya'a texe'en ja kenta nuu in in lámpara yun. ³Te xiin kandeleru yun ka nukuiin uu tnu olivo, in tnu ichi kua'a nuu ñu'u texe'en yun, te inka tnu ichi satni”, jiña'a san.

⁴Te ni jikan tno'o san nuu ia ka ndatno'o jin san yun: “¿Naxa kei ya'a, vi Jito'o san?”

⁵Te kachi ia ka ndatno'o jin san: “¿A tu jini ron naxa kei ya'a?”
Te jiña'a san: “Tu jini san, vi Jito'o san”.

⁶Te kachi ya: “Tno'o ya'a kuu tno'o ni ka'an Jito'o Dios nuu Zorobabel nuu jiña'a ya: Masu jin soldado, te ni masu jin jandakui ñayiu kundee ron, chi jin Espíritu rin, jiña'a Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a. ⁷Te tu nagua kuu in yuku, visi yuku sukun kuu, chi ndi'i ndundaa sa'a Zorobabel, te maa de tau kava ka'nu ka ja sa'a de ve'e rin. Te vi kana jaa ñayiu ja nase luluu kaa kava yun.”

⁸Yun te ni kenta tno'o Jito'o Dios nuu san, te kachi: ⁹“Ni keja'a Zorobabel skuja de nuu junkau ve'e ya'a, te vi maa de xndi'i ja sa'a ndi'i de, saa te vi kuni ron ja maa Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a, ni tetniuu ña jin rin ja vaji rin nuu ka oo ron. ¹⁰Chi ñayiu ni ka skexiko ña jin tniuu sa'a Zorobabel nuu inka luluu ni keja'a de, te vitna nuu vi kuni ñayiu ja xndi'i de ve'e sa'a de, te vi kusii ini.”

Yun te kachi ka ia jinokuechi nuu Dios: “Ndi uja lámpara ya'a kuu uja nduchi nuu Jito'o Dios ja ndia'a ya ninii ñuyiu”, kachi ya.

¹¹Yun te ni jikan tno'o ka san: “¿Te naxa kei uu yutnu olivo yun, ja in tnu nukuiin ichi kua'a, te inka tnu ichi satni kandeleru yun?”, jiña'a san. ¹²Te suni ni jikan tno'o ka san inka jichi: “¿Te naxa kei uu nda'a tnu olivo ja ka oo nuu ka oo uu tubo ja ka kuu oro nuu kua'an texe'en ja kenta nuu lámpara yun?”, jiña'a san.

¹³Te kachi ia jinokuechi yun: “¿A vi tu jini ron naxa kei ya'a?”
Te jiña'a san: “Tu jini san, vi Jito'o san”.

¹⁴Yun te kachi ya: “Ya'a ka kuu uu tee ni ka kuu ii jin texe'en ja ka jinokuechi de nuu Jito'o, ia tatnuni ninii ñuyiu”, kachi ya.

Ni jini Zacarías in rollo tutu ja ndechi

5¹Yun te ni skuni tuku ña jin san, te ni jini san in rollo tutu ja ndechi. ²Te ni jikan tno'o ña ia jinokuechi yun: “¿Nagua kuu ja ndia'a ron?” Te jiña'a san: “Ndia'a san in rollo tutu ja ndechi, te oo oko yiki ja kani, te uxi yiki ja jite”, jiña'a san. ³Te kachi ya: “Nuu tutu yun yoso tnia'a ja vaji siki ndi'i ñuu rin, chi vi naa ndi'i ñayiu ka su'u nagua yoso in lado nuu tutu yun. Te suni vi naa ndi'i ñayiu ka

kee yu'u jin sivi ia Dios, te chia inu tno'i, nagua yoso inka lado nuu tutu yun. ⁴Maa rin ni tetniuu tnia'a ya'a ja vaji kachi Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a, nagua ja ki'in ve'e kui'na vi ve'e ñayiu ka kee yu'u jin sivi maa ya, te chia tno'i. Te koo tnia'a yun ve'i, te xnaa ña jin maa ñayiu vi yutnu vi yuu ja ni kuva'a ve'i.”

Ni jini Zacarías in ñasi'i inee in nuu chika ka'nu

⁵Yun te ni kee ia jinokuechi nuu Dios ja ka ndatno'o jin san, te kachi ya: “Vitna te koto ni'ni, te kuni ron nagua kuu ja ni kee yun” kachi ya. ⁶Te ni jikan tno'o san: “¿Nagua kuu jayun?”

Te kachi ya: “In chika ka'nu ja chikua'a kuu”. Te kachi ka ya: “Te ya'a chikua'a yika kuechi ja ka sa'a ñayiu nii ñuu ya'a”.

⁷Te ni ka ndakune ja ndesi yu'u chika yun ja kuu nino'o plomo, te ini chika yun nukoo in ñasi'i. ⁸Te kachi ia jinokuechi yun: “Ñasi'i ya'a kuu jakue'e”, te ni ndatunda'a ña ya ichi ini chika yun, te ni ndakasi ya ja ndesi yu'u ja kuu nino'o plomo.

⁹Yun te ni ndanenuu san, te ni jini san uu ñasi'i ja vi jinki'i tachi nuu ndijin vajikuei. Ka oo ndijin na kuinio kiti ka xnani cigüeña, te ni ka ndane'e chika yun ichi andivi kua'ankuei jin.

¹⁰Te ni jikan tno'o san ia jinokuechi nuu Dios ja ka ndatno'o jin san yun: “¿Na ndee nuu ki'inkuei jin chika yun?”

¹¹Te kachi ya: “Ñuu Babilonia kua'ankuei jin, chi yun vi sa'a in veñu'u, te nuu vi sino veñu'u yun, te vi sonee chika ja chikua'a yun nuu ni ka sava'a ja koxnee maa”.

Ni jini Zacarías kuun carreta

6¹Yun te ni skuni tuku ña jin san, te ni jini san kuun carreta ja ni ka ya'a ne'u uu yuku. Te yuku yun, chi nino'o bronce ka kuu. ²Te carreta xtnañu'u ka ñuu kuai ndikua'a, te carreta kuu uu ka ñuu kuai tnuu. ³Te carreta kuu uni ka ñuu kuai kuijin, te carreta kuu kuun ka ñuu kuai pintu.

⁴Yun te ni jikan tno'o san ia jinokuechi nuu Dios ja ka ndatno'o jin san: “¿Naxa kei ya'a, vi Jito'o san?” ⁵Yun te kachi ia jinokuechi yun: “Ya'a ka kuu kuun espíritu ja ka oo andivi, te ni kekuei vajikuei nuu ron ndi'i ja ni ja'ankuei nuu Jito'o Dios, ia tatnuni ninii ñuyiu. ⁶Te carreta ja ka ñuu kuai tnuu ni kekuei kua'ankuei ichi norte, te carreta ka ñuu kuai kuijin kua'ankuei ichi nuu makee nikandii, te carreta ja ka ñuu kuai pintu kua'ankuei ichi sur”.

⁷ Te ndi'i ti, chi kanuu ndeva'a ini ti ja vi kiondita ti nii ñuyiu. Te jiña'a ia jinokuechi nuu Dios: “Kua'ankuei te vi kiondita ron ninii ñuyiu”. Te saa ni ka sa'a ti.

⁸ Yun te ni ndakana ña ia jinokuechi yun, te kachi ya: “Kondia'a kuai kua'ankuei ichi norte, chi vi sa'a ti ja ya'a ini Jito'o Dios ja kiti ini ya jin ñayiu yun”.

In corona ja ku'un xini Josué

⁹ Yun te ni ka'an Jito'o Dios jin san, te kachi ya: ¹⁰ “Kua'an nuu ñayiu ni ndekuei nda'u ja ni ka oo ñuu Babilonia, ja ni ndajakuei vitna, nuu Heldai vi nuu Tobías vi nuu Jedaías, te kuña'a ron ja na vi soko de oro vi plata. Te vi maa kiuu yun ki'in ron ve'e Josías, seyii Sofonías. ¹¹ Te jin oro vi plata ja ni ni'i ron yun, sa'a ron in corona, te tnaa ron xini Josué, sutu kuu nija'nu seyii Josadac. ¹² Te kuña'a ron sua'a: Sua'a ka'an Jito'o, ia ndakui ndeva'a: Ya'a oo in tee nani ndandixin, te nana ndee de ndee nuu oo de, te ndasa'a de veñu'u maa Jito'o Dios. ¹³ Te maa de kuu tee ndasa'a veñu'u maa Jito'o Dios, te koo jayiñu'u nuu de ja kokuu de rey, te jinkoo de kotatnuni de, te suni kokuu de in sutu ja kotatnuni de, te koo jamani nuu ndi nduu nuu kotatnuni de. ¹⁴ Te corona yun kendoo nuu veñu'u maa Jito'o Dios, ja kokuu in ja vi kondaka'an maa Helem, vi Tobías vi Jedaías, vi Josías, seyii Sofonías, ja na koo jayiñu'u nuu ndi'i de. ¹⁵ Te kikuei ñayiu ka oo jika, te vi chituu ñai ja nduva'a veñu'u maa Jito'o Dios. Saa te vi kuni ron ja maa Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a, ni tetniuu ña jin rin. Te saa kokuu nuu ja vi konini ron, te vi kuantno'o ron tno'o ka'an Jito'o Dios, ia kuu Dios ron.”

Inu so'o ñayiu ñuu vi inu ndee ndeva'a ini

7 ¹ Kuia kuu kuun ja tatnuni rey Darío, vi maa kiuu kuun ja kuu yoo iin ja nani Quisleu, ni ka'an Jito'o Dios nuu maa san ja kuu san Zacarías. ² Te vi maa tiempu saa ni ka tetniuu ña ñayiu ñuu Betel jin Sarezzer vi Regem-melec jin tee ka ndeka tna'a jin de, nagua ja na vi ndakuatu de nuu Jito'o Dios ja na chituu ña ya, ³ vi ja vi kakan tno'o de nuu sutu, tee ka oo veñu'u maa Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a, vi nuu tee ka ndakani tno'o ia Dios, te ka jiña'a de: “¿A vi nda'i ka san yoo kuu u'un, te vi kondite san ja ja'a veñu'u, nagua ka sa'a san ja ni kuu kua'a kuia?”, ka jiña'a de.

⁴Yun te ni ka'an Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a, nuu san, te kachi ya: ⁵“Ka'an nuu ndi'i ñayiu ñuu vi nuu sutu, te kuña'a ron: Nuu ka ondite ni vi ka nda'i ni yoo kuu u'un vi yoo kuu uja, nuu uni xiko uxi kuia ya'a, ¿a nuu ia Dios ka ondite ndija ni? ⁶Te nuu ka jaa ka ji'i ni, ¿a masu java'a maa ni kuu ja ka sa'a ni?” ⁷¿Te a masu ya'a kuu tno'o ni ka'an Jito'o Dios jin ma'ñu sagua tee ni ka ndakani tno'o ya ndee jana'a, na ni ka osii ini ñayiu vi ni ka ochitui ñuu Jerusalén, te suni saa ni, ni ka oo ñayiu ka oo nii xiin Jerusalén vi nuu ni ka oo gua'a ñayiu ñuu Neguev vi ñuu ja nani Sefela ja oo yoso ka'nu yun?

⁸Yun te ni ka'an Jito'o Dios jin Zacarías: ⁹“Sua'a ni ka'an Jito'o Dios ron, ia ndakui ndeva'a: Vi sa'a ndaa nuu ka ja'nde ron kuechi, te vi ka'an nda'u vi ka'an kee in ñani in tna'a ron. ¹⁰Ma vi sa'a ndeva'a ron ña'a ni ka ndonda'u, ni suchi ka kuu la'u, ni ñayiu inka ñuu ja ka jikanuu nda'u, te ni ñayiu ka kuu nda'u, te ni ma vi ndakani kue'e ini ron siki in ñani in tna'a ron, jiña'a rin. ¹¹Su tu ni ka kuini ja vi konini tno'o ni ka'an rin, chi saa sua'a ni ka chiyata ñai jin rin, te ni ka sa'a so'i ja ma vi konini. ¹²Chi ni ka sa'a ndei ini anui na kuinio in yuu, nagua ja ma vi konini tno'o tatnuni rin, vi tno'o ja ni tetniuu rin jin Espíritu rin, ja kuu rin ia ndakui ndeva'a, jin ma'ñu sagua tee ni ka ndakani tno'o rin ndee jana'a.

'Yun guaa ni kiti ini ndeva'a rin ja kuu rin Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a. ¹³Te vi nagua tu ni ka kuini ñayiu ja vi konini tno'o ni ka'an rin, te suni saa ni, tu ni onini rin nuu ni ka ndakuatui nuu rin. ¹⁴Chi ni jatenuu rin jin na kuinio in tikacha ninii ñuu ja tu ni ka ojini, te ni ka xndendoo nda'ui ñui, te ni ja tu na in ja'an axi kii ka ñuu yun, in ñuu ja ni ka jinkuaan ndeva'a ini, su ni ka sa'i ja ni nduu in ñuu nuu tu ka na ñayiu ka oo”, kachi ya, jiña'a Zacarías.

Ni kee yu'u ia Dios ja sa'a vii sa'a va'a ya Jerusalén

8 ¹Yun te ni ka'an tuku Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a jin san, te kachi ya: ²“Sua'a ka'an Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a: Kuu kuiñu rin ja ja'a ñayiu Sión, te vi sua'a ndukua'a ñu'u rin ja kuu kuiñu rin. ³Sua'a ka'an ka Jito'o Dios: Ndajiokuiin rin ñuu Sión, te koo rin ma'ñu ñuu Jerusalén. Te Jerusalén konani Ñuu Ndaa, te yuku maa Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a, konani yuku ii.”

⁴Sua'a ka'an ka Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a: “Vi koo tuku tee nija'nu vi ña'a nija'nu ja vi kojinkoi nuu ya'u maa Jerusalén ja vi kondatui, te in in vi konee yutnu ka tui ja ni ka kuu nija'nu ndeva'i.

⁵Te nuu ya'u maa ñuu yun vi kochitu suchi yii vi suchi si'i kueli ja vi kosiki.”

⁶Sua'a ka'an ka Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a: “Te ja saa, chi ndi'i ya'a kokuu in javijin ndeva'a nuu ñayiu vi kendoo ka ñuu ya'a kiuu yun. Su ja nuu maa rin, chi masu nagua vijin kuu”, kachi Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a.

⁷Sua'a ka'an ka Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a: “Skaku ni'nu rin ñayiu ñuu rin, ja ka jinokuechi nuu ñayiu ñuu ka oo ichi nuu jinonta nikandii vi ñuu ka oo ichi nuu makee nikandii. ⁸Nukuaka rin jin, te vi koi maa Jerusalén, te vi kokui ñayiu ñuu rin, te kokuu rin ia Dios mai, ja sa'a ndaa rin.”

⁹Sua'a ka'an ka Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a: “Vi koo ndee ini ron vitna ja ka nini ron tno'o ka ka'an tee ka ndakani tno'o rin, ja ni ka oo de ndee kiuu ja ni ka skuja nuu ni nukau veñu'u maa rin ja kuu rin Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a. ¹⁰Chi ama ka ja kenta kiuu yun, te tu ni ka ni'i ya'u ñayiu ka satniuu, ni tu na ja vi kaa kiti ni oo, te ja ja'a ñayiu ka ka'an u'u ña, te tu ni oo jamani jin ñayiu kiukuei axi ndekuei ñuu yun, chi ni jandetu maa rin ja ndi in ndi in ñayiu ni ka ndakoo siki inkai. ¹¹Su ja vitna, chi ma sa'a ka rin jin ñayiu vi kendoo ka ñuu ya'a, nagua ni sa'a rin jin ñayiu ni ka oo kiuu ni ya'o yun” kachi Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a.

¹²“Chi sa'a rin ja vi koo mani ndikin tata yun, te kokuun vii ndeva'a uvai, vi kokuva'a vii ndeva'a nuu ñunde'i, te konuu yuyu ndee andivi, te sa'a rin ja ndi'i ya'a vi sa'a jajin ñayiu vi kendoo ñuu ya'a. ¹³Te nagua ni ka tau tnia'a maa ron ja ka kuu ron ñayiu Judá vi ñayiu Israel ne'u ñayiu ñuyiu, te saa skaku ni'nu ña rin vitna, te vi kokuu ron in ñuu ja sa'a vii sa'a va'a rin. Te ma vi koyu'u ron, chi vi sa'a yutnu maa ron.”

¹⁴Chi sua'a ka'an Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a: “Nagua ni ndakani ini rin ja ni sa'a rin jakue'e jin ndi nija'nu ron na ni ka skiti ini ñai jin rin, te tu ni ndatna'u ini rin”, kachi Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a. ¹⁵“Te suni saa ni kiuu ya'a, chi ni ndakani ini rin ja sa'a rin java'a jin ñayiu Jerusalén vi ñayiu Judá, te ma vi yu'u ron. ¹⁶Te ya'a kuu ja vi kosa'a ron: Vi ka'an ndaa nuu tna'a in in ron, te vi sa'a ndaa nuu ka ja'nde ron kuechi, nagua ja na koo jamani. ¹⁷Te ni in ron, ma vi ndakani kue'e ini ron siki in ñani in tna'a ron, te ni ma vi kokutoo ron ja vi kee yu'u ron jin tno'o tno'o, chi skexiko rin ndi'i ya'a”, kachi Jito'o Dios.

¹⁸ Yun te ka'an tuku Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a jin san, te kachi ya: ¹⁹ “Sua'a ka'an Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a: Ja ka ondite ñayiu yoo kuu kuun vi yoo kuu u'un vi yoo kuu uja vi yoo kuu uxi ja ja'a tno'o suchi ini ni ka otna'i, nduu in jasii ini nuu ñayiu Judá vi in viko sii ini ndeva'a. Te yun guaa vi kokutoo ron ja vi sa'a ndaa ron vi ja vi koo mani ron.”

²⁰ Sua'a ka'an Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a: “Kikuei ñayiu ñuu kueli vi ñayiu kua'a ñuu na'nu ja vi koi Jerusalén. ²¹ Chi ki'inkuei ñayiu in ñuu, te vi kuña'i nuu ñayiu inka ñuu: Na ki'inkueio vi ndandukuo Jito'o, ia ndakui ndeva'a, te na vi kakaon ja na sa'a vii sa'a va'a ña ya. Te vi kachi sava ka ñayiu yun: Suni sein, chi ki'inkuei san.” ²² Te kikuei ñayiu ñuu kueli vi ñayiu ñuu ndakui, maa Jerusalén, ja vi ndandukui Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a, te vi kakain ja na chindee chituu ña ya. ²³ Sua'a ka'an ka Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a: “Te kiuu yun vi ndakoo uxi ñayiu ndi'i ñuu vi ndi'i nuu sa'an, te vi tnií yu'u sa'un in ñayiu judio, te vi kuña'i: Tanunda'a ni kondeka ña ni joo na ki'inkuei san jin ni, chi ka jini san ja oo Dios jin in in ni, vi kuña'i”.

Tetniuu ia Dios tnundo'o siki ñayiu ka ka'an u'u ña jin ñayiu Israel

9 ¹ Ya'a kuu tno'o Jito'o Dios ja ni ka'an ya ja oo ya siki ñuu Hadrac vi siki ñuu Damasco. Chi kuini ja vi kinuu gua'a ndi'i ñayiu nuu Jito'o Dios, te saa ni ndi'i tatatno'o Israel na vi kinuu nuu ya. ² Te suni saa ni ñuu Hamat, ñuu ja netna'a yatni jin ñuu Hadrac, vi suni ñuu Tiro vi ñuu Sidón, na vi kinuu gua'a nuu ya, visi ñayiu ndichi ka kuu ñayiu ñuu yun. ³ Ñayiu ñuu Tiro ni ka sa'i in muro, te ni ka jiondui ja ndesi gua'a ñui, te yun ni ka tatutui plata na kuinio ñuyaka, vi oro na kuinio nde'i ja oo nuu ichi. ⁴ Su vitna te ndakindee ndi'i Jito'o Dios, te xnaa ya ndi'i barco ka jantniui ja ni ka nduu kuikai, te kai ndi'i ñui.

⁵ Te nuu vi kuni ñayiu ñuu Ascalón, te vi yu'u ndeva'i. Te suni ñayiu ñuu Gaza, chi vi tna'a ndeva'i tnundo'o, te saa ni ñayiu ñuu Ecrón, chi tu nagua vi kuun ini kai. Te naa rey ñayiu ñuu Gaza, te tu ka na ñayiu vi koo ñuu Ascalón. ⁶ Te ñayiu inka ñuu vi koo ñuu Asdod, te kachi ia Dios: “Xnaa rin tno'o teyii ñayiu filisteo. ⁷ Te kindee rin ja ma vi kokaa kai kuñu jin niñi, te ma kuandetu ka rin ja vi kokai ndei ja oo ii ja vi kai. Su nuu ñayiu filisteo yun xndendoo rin sava ka ñayiu ja vi koi nuu maa rin, te vi kokui na kuinio tatatno'o maa ñayiu Judá. Te ñayiu ñuu Ecrón vi kokui ñayiu maa rin, na kuinio ñayiu

jebuseo. ⁸Yun te kokoto maa rin ñayiu ñuu rin, nagua ja ni in ñayiu ka'an u'u ña ma kiui, te ni ma ndee, te ni in ka ñayiu sa'a ndeva'a ña, ma koo ka, chi vitna te koo maa rin kokoto rin jin", kachi ya.

Vaji rey yoso de in mentu luluu

⁹Vi kokuu sii ini ndeva'a ron, ñayiu Sión,
te vi kana jaa ron ñayiu Jerusalén ja ka kusii ini ron.
Vi kondia'a ja vaji tee kuu rey ron nuu ka oo ron,
te kuu de in tee ndaa, in tee kundee, te sa'a nda'u de maa de.
Yoso de in mentu, in mentu luluu, se'e mentu si'i kiti jiso.
¹⁰Te xnaa de carreta ñayiu Efraín, vi kuai ñayiu Jerusalén,
vi ka'nu de kuji ja ka jaxin tna'a jin ñayiu,
te ka'an de ja na vi koo mani ñayiu,
te kotatnuni de ndee nuu jinkituu yu'u ndute mar in lado jin
ndee nuu jinkituu ndute mar inka lado,
ndee yute Éufrates vi guaa ndee ja'a ñuyiu.

Skaku ni'nu ia Dios ñayiu Israel

¹¹Te ja ja'a maa ron, chi jin niñi ja ni sa'a rin tratu jin ron,
te skaku ni'nu rin ndikin tata ron nuu inka ñuu
nuu kuu na kuinio yau ñu'u ja tu na ndute ñu'u,
ja kuu in vekaa nuu ka ndesi.
¹²Te roon ja ka ndesi ron vekaa,
ja ka ndetu ka'nu ña ron,
vi ndajiokuuin kuano'okuei ñuu ron nuu tava'a gua'a ña.
Te suni ka'an rin vitna ja vi'i ka javii java'a sa'a ña rin
saa nagua tundo'o ni ka tna'a ron.
¹³Chi skaa rin Judá na kuinio kuji rin,
te ni sa'a rin Efraín na kuinio yutnu ndugua rin.
Chi kuantniuu rin se'e ron ñuu Sión ja vi ndakoi
siki se'e ñuu Grecia,
te sa'a rin ja vi kokuu ron na kuinio yuchi kani
ja vi kaxin tna'a ron.

¹⁴Yun te xne'e Jito'o Dios ja maa ya kuu nuu ñayiu maa ya,
te skunta ya yutnu ndugua ya na kuinio nuu kuun tajan,
te tiuu maa Jito'o Dios trompeta ya,
te kii ya nuu yi'i in tikacha ja vaji ichi sur.

15 Te kokoto maa Jito'o Dios jin ñayiu maa ya.
 Te vi kuain ni'nui yuu ja ka kani ña jin yuu yo'o yuu,
 te vi xnai ndi'i ñayiu ka ka'an u'u ña jin,
 te na kuinio ja vi ko'o ndeva'i niñi, te vi kuvai na
     kuinio nuu ka ji'i vinu,
 guaa ndee vi chitu chii na kuinio in vasu ja ñu'u chitu niñi kiti,
 axi na kuinio skina altar ja chitu jin niñi kiti ja ka soko.

16 Te skaku ni'nu ia Dios ñayiu ñuu maa ya kiuu yun
     na kuinio jin in taju ndikachi,
 te vi koye'e ni'nui nuu maa ya na kuinio yuu yeye'e
     ja ka ndetuu yika corona.

17 Te nase gua'a vi nase luluu vi koo ndi'i ñayiu yun,
 chi triu kuña'a jandakui suchi yii kuechi,
 te vinu kuña'a ja vi kokusii ini suchi si'i kuechi.

Ni kee yu'u ia Dios ja sa'a ya javii java'a jin ñayiu Judá vi ñayiu Israel

10 ¹ Vi kakan ni nuu Jito'o Dios ja na skuun ya sau kuee,
 chi maa ya tetniuu tajan vi skuun ya sau gua'a,
 nagua ja na nana yuku kuii nuu ñunde'i in in ni.

² Chi nuu ka jikan tno'o nuu chu'chi, te nino'o ni
     tno'o tno'o ka ka'an,
 te ñayiu ka jitotnuni, chi nino'o ni ja tu jiniu'u ka jani,
 te ñayiu ka ka'an naxa kei jani yun, chi ka ka'in ja jani va'a kuu,
 te maa ni ja ka xnda'u ñai.

Te yun guaa ya'a yun ni ka jika ñayiu ñuu ia Dios
     na kuinio ndikachi,
 te ka tna'i tnundo'o, chi tu na in jito ña jin.

³ Te yun guaa kachi Jito'o:
 Ni kiti ini rin siki tee ka jito ña jin ñayiu yun,
 te tetniuu rin tnundo'o vi tna'a tee ka tatnuni yun,
 chi jandaa ndija ja maa rin kuu Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a,
 ja jito rin ñayiu Judá ja ka kui na kunio ndikachi rin,
 te sa'a rin jin ja na koo jayíñu'u nui
 na kuinio kuai ja ni kundee ti nuu ni ka jaxin tna'a.

⁴ Te ne'u maa ñayiu Judá kee in tee ja kuu na kuinio
     kava ka'nu ja kituu skina ve'e,

vi nduyu ja kotnii ve'e sa'un, vi kuji ja kokaxin tna'a,
 vi ne'u maa ñayiu yun kekuei ndi'i tee vi kotatnuni.
⁵Te maa ñayiu yun vi kokuu tee ndakui,
 ja vi kokuain ni'nu de siki tee ka jaxin tna'a jin de
                   nuu nde'i ja oo ichi yun,
 te vi kaxin tna'a de, chi oo maa rin ja kuu rin Dios jin de,
 te vi kuña'a de jakanoo nuu tee ka yoso kuai.

⁶Chi kuña'a rin jandakui nuu ndikin tata Judá,
 te skaku ni'nu rin ndikin tata José,
 te sa'a rin ja vi ndajiokuiin ñui, chi kunda'u ini rin jin,
 te vi koi na kuinio ja tu na ama skexiko rin jin,
 chi maa rin kuu Dios mai,
 te konini rin tno'o ka ka'in nuu ka ndakuatui.

⁷Te ndikin tata Efraín vi koo ndakui na kuinio tee jaxin tna'a,
 te vi kokuu sii ini, na kuinio tee ji'i vinu.
 Te nuu vi kuni se'e de ja siun ni kuu, te suni vi kusii ini,
 chi vi kosii ini nuu maa Jito'o Dios.

⁸Te sua'a ni tutu rin jin nuu ndakana rin,
 te vi ndututui nuu ndatau rin jin,
 te vi ndakaya vii ndeva'i, nagua ni ka oi ama ka.

⁹Visi ni jatenuu rin jin nuu sava ka ñuu,
 su ndee ñuu jika yun vi ndaka'an ñai jin rin,
 te visi yun ka oi jin se'i,
 su koo in kiuu, te vi ndajiokuiin ñui.

¹⁰Chi sa'a rin ja vi ndajiokuiin ndee ñuu Egipto
 vi nukuaka rin jin ndee ñuu Asiria,
 te nusia'a rin jin ja vi koi nuu ñu'u Galaad vi nuu ñu'u Líbano,
 te vi ni ma kenta ñu'u yun ja vi koi.

¹¹Te vi tna'i kuakua'a tundo'o nuu vi ndaya'i nuu ndute mar,
 te tatnuni rin nuu ola ndute yun ja na jinkuiin,
 te yichi ndi'i ndute yute Nilo,
 te xnaa rin ndi'i tno'o teyii ñayiu Asiria,
 te ski'in Egipto jandakui.

¹²Te sa'a rin ja vi koo ndakui ñayiu maa rin,
 te vi kondikin ñai jin rin, kachi Jito'o Dios.

Yaa ja ka'an siki ñuu inu ndakui

11 ¹Kune ye'e ron ñuu Líbano,
te na vi kai tnu yukun ja ka oo nuu yuku ron.
²Nda'i kana ron ja kuu ron tnuyuja,
chi ni ndonso tnu yukun
vi ni ka ndonso yutnu na'nu ndeva'a.
Nda'i kana ron tnundii ja ka oo ron Basán,
chi ni ndonso yuku nuu ka oo kuakua'a yutnu.
³Vi konini ja ka nda'i ka kana tee ka jito ndikachi,
chi ni naa ndi'i ite vivii ja ka jaa kiti de,
te vi konini ja ka nda'i ka kana ndika'a,
chi ni naa javii oo yu'u yute Jordán.

Uu tee ka jito ndikachi

⁴Sua'a ka'an Jito'o Dios: “Kokoto ndikachi ja ni ka jine ta'u ti ja vi kuu ti. ⁵Te ñayiu ka jaan ti, te ka ja'ni de ti, te tu na in xtavi kuechi ña, te ka kachi tee ka xiko ti: Ka'nu kuu Jito'o Dios, chi ni ka kuu kuikao. Te vini maa tee ka jito ti, tu ka kunda'u ini de ti. ⁶Te yun guaa ma kunda'u ini ka rin ñayiu ñuu ya'a, chi skanakau rin jin nuu nda'a tna'a kuikin vi nuu nda'a tee kuu rey, te visi na koo kua'a tnundo'o nuu ñuu ya'a, su ma skaku ni'nu rin”, kachi ia Dios.

⁷Te yun guaa ni ojito san ndikachi ni ka jine ta'u ja vi kuu, te kiti ya'a ka kuu kiti nda'u ka. Te ni ki'in san uu yutnu tuu san, te in tnu ni xnani san “vi koo gua'a”, te inka tnu ni xnani san “vi koo tutu”, te ni ojito san ndikachi. ⁸Te jin invaa ni yoo ni skunu san uni tee ka jito ndikachi, chi ni tunini san de, te ni ka skexiko ña maa de jin san.

⁹Te jiña'a san nuu ndikachi: “Ma kokoto ka ña rin jin ron, te nuu ja na ndee maa ron kua'an ja kuu, te na kuu maa ron. Te na ndee maa ron kua'an ja ndoñu'u, te ndoñu'u maa ron. Te na ndee maa ron kendoo ka, te vi ndakaa tna'a maa ron.”

¹⁰Yun te ni ki'in san yutnu tuu san ja ni xnani san “vi koo gua'a” te ni ja'nu san tnu. Saa te ni ndaxtu'u san tratu ja ni sa'a san jin ñayiu ndi'i ñuu. ¹¹Te kiuu yun ni ndaxtu'u san tratu ni sa'a san, saa te ni ka jini ndikachi nda'u ka ja ka ndia'a nagua sa'a san ja maa ia Dios ni ka'an ja saa sa'a san. ¹²Yun te jiña'a san nuu lamu san: “Nuu ja vatuka kuu, te tniuya'u ña ni, axi nuu tuu, te saa ni na kendoo”. Saa te ni ka tniuya'u ña jin san oko uxi xu'un kaa kuu plata.

¹³Yun te kachi ia Dios: “Ki'in xu'un jian, te ndatnaa ron nuu jatnu ñu'u ja ka soko ñayiu, chi vaa ya'u gua'a kuu ka ndakani ini ja ni ka tniuya'u ñai jin rin”, kachi ya. Te ni ki'in san oko uxi xu'un plata yun, te ni ndatnaa san nuu ñu'u ja ka soko nuu veñu'u Jito'o Dios. ¹⁴Yun te ni ja'nu san inka yutnu tuu san ja ni xnani san “vi koo tutu”. Saa te ni ndaxtu'u san ja ma vi koka'an tna'a ka ñayiu Judá vi ñayiu Israel. ¹⁵Te kachi ia Dios: “Vitna te sa'a ja na kuinio in tee tu jiniu'u ja jito ndikachi kuu ron, ¹⁶chi vitna te kani rin in tee jito ndikachi nuu ñuu ya'a, in tee ja tu ndi'ni ja ja'a ndikachi ja oo ja kuu ti, ni tu ndanduku de kiti ni ndoñu'u, ni tu sa'a tatna de kiti ni tuji, te ni tu jiña'a de ja kaa kiti kuita, chi saa sua'a jaa xeen jaa u'u de kiti ndatnu ka, te ta'u de ndee tnii ti. ¹⁷Su nda'u ni ka tee jito kiti ja tu jiniu'u yun, ja xndendoo de ndikachi de, chi tuji nda'a de jin in yuchi kani, te tuji nduchi nuu de ichi lado kua'a, te yichi nda'a de vi kuaa sa'un nduchi nuu de lado kua'a”, kachi ia Dios.

Skaku ni'nu ia Dios ñayiu Jerusalén

12 ¹Ya'a kuu in tno'o ni ka'an ia Dios ja ja'a ñayiu Israel. Jito'o Dios kuu ia ni sa'a andivi vi ni sa'a ya ja ni jinkoo ñuyiu, vi ni jiña'a ya ja jichi ja kanda ñayiu. Te kachi ya: ²“Sa'a rin ja ñuu Jerusalén kokuu na kuinio in vasu ndixi ja sini ña jin ndi'i ñayiu ñuu netna'a yatni jin, nuu vi ndakoi siki ñuu Judá te vi kiondui ñuu Jerusalén. ³Te kiuu yun sa'a rin ja Jerusalén kokuu na kuinio in kava vee ndeva'a, te ndi'i ñuu vi koka'an ja vi kane'e. Su nani kuu ñayiu ja kane'e, te skuechi kueli ña jin, te vi kututu ñayiu ndi'i ñuu ja vi ndakoo siki Jerusalén. ⁴Te kiuu yun sa'a rin ja vi yu'u ndi'i kuai, te vi ndukue'e tee ka yoso ti. Su kokoto gua'a rin ndikin tata Judá, te sa'a rin ja vi kuaa kuai ñayiu ndi'i ñuu ja ka ka'an u'u ña. ⁵Yun te vi ndakani ini tee ka tatnuni nuu ñayiu Judá jin anu de: Jandakui ñayiu Jerusalén kuu maa Jito'o Dios, ia ndakui ndeva'a. ⁶Te kiuu yun sa'a rin ja tee ka tatnuni nuu ñayiu Judá vi kokuu de na kuinio in ñu'u tikayi ja kai ne'u tutnu, axi na kuinio ñu'u iti suja ja kai ne'u nu'ni triu. Te kanda'a ichi kua'a vi ichi satni, te teñu'u ña jin ndi'i ñuu ja netna'a yatni jin. Su ñayiu Jerusalén, chi vi ndajiokuiin inka jichi, te vi nukoi ñuu mai Jerusalén.

⁷Su ru'un, ja kuu rin Jito'o, xtnañu'u ka skaku ni'nu rin ndikin tata Judá, nagua ja ma vi koka'an ndikin tata ndi David vi ñayiu Jerusalén, ja ñayiu ka ndanuu ka ka kui saa ñayiu Judá. ⁸Te kiuu

yun, chi kokoto gua'a maa rin ñayiu Jerusalén, te ñayiu inu vita kiuu yun, te vi ndundakui nagua ni oo rey David. Te ndikin tata David vi kokuu na kuinio Dios, axi na kuinio ia jinokuechi nuu ya ja yoxno'o nui kua'an.

Vi nda'i vi kana ñayiu ja ja'a tee vi tuu yuchi

⁹Te kiuu yun nduku ndee rin ja xnaa rin ñayiu ndi'i ñuu ja ka ndakoo siki ñayiu Jerusalén. ¹⁰Te nuu ndikin tata David vi nuu ñayiu Jerusalén tetniuu rin Espíritu nda'u ini vi Espíritu ja ndakuatu. Yun te vi ndakondia'i nuu oo rin ja kuu rin in tee ni ka tuu yuchi, te vi nda'i vi kanai. Vi nda'i nagua nda'i ñayiu ja ni ji'i invaa seyii axi nagua nda'i kana ñayiu ja ni ji'i seyii jakua'i. ¹¹Te kiuu yun vi nda'i vi kana ndeva'a ñayiu Jerusalén, nagua ka nda'i ka kana ñayiu nuu chu'chi nani Hadad-rimón yoso ka'nu Meguido. ¹²Te vi nda'i vi kana ndi'i ñayiu Israel, na kuu na kuu tatatno'o in in mai, ndikin tata David, maa teyii vi ñasi'i de, ndikin tata Natán, maa teyii vi ñasi'i de, ¹³ndikin tata Leví, maa teyii vi ñasi'i de, ndikin tata Simeí, maa teyii vi ñasi'i de. ¹⁴Ndi'i sava ka tatatno'o vi nda'i vi kana, maa teyii vi ñasi'i de.

Vi nduvii ñayiu Jerusalén nuu yika kuechi

13 ¹Te kiuu yun koo in nuu ndute nagua ja yun vi ndakate ndikin tata David vi ñayiu Jerusalén, mai ja vi ndundoo yika kuechi vi jatne'e ka oo jin. ²Te kachi Jito'o, ia ndakui ndeva'a: Kiuu yun te xtajioo rin sivi chu'chi nii ñuu Israel, te ma vi kondakakune'e sa'un ka ñayiu. Te suni xnaa rin tee ka ka'an ja ka ndakani tno'o rin vi espíritu kue'e ja oo ñuu rin.

³Te nuu ja na koo ka in tee koka'an ja ndakani de tno'o rin, te vi maa tata de vi nana de vi kuña'a: Ni ka'an tno'o ron jin sivi maa Jito'o, te yun guaa kuu ron. Te vi maa tata de vi nana de vi tuu ña yuchi nuu kokuini de ja ka'an de tno'o rin. ⁴Te kiuu yun, chi vi kukanoo tee ka ka'an ja ka ndakani tno'o rin jin ja ni skuni ña jin de ja vi ndakani de, te ma vi kekui'nu sa'un ka de sa'un ñii kiti ja vi xnda'u de ñayiu. ⁵Te vi kachi in in de: Masu tee ndakani tno'o ia Dios kuu san, chi tee jitu nuu ñunde'i, chi ndee lule san oo san nuu ñunde'i san. ⁶Te nuu ja ndee ñayiu vi kakan tno'o ña: ¿Te nau ja ni tuji ni? Te kuña'a de: Ve'e ñayiu ka ndeka tna'a gua'a jin san ni tuji san.”

Ni ka xtuji tee jito ndikachi

⁷Ndakoo vi yuchi kani, te ki'in ron siki tee jito ndikachi rin
vi siki tee ndeka tna'a gua'a jin rin,
jiña'a Jito'o, ia ndakui ndeva'a.

Te xtuji ron tee jito ndikachi yun,
te na vi kutenuu maa ti ki'inkuei ti.
Te na ndakoo maa rin siki ñayiu ñuu rin
ja ka kui na kuinio lelu kueli.

⁸Saa te vi kuu uu uu ñayiu nuu uni uni ja ka oi nii ñuu Israel,
te vi nai,
te sava ni kai vi kendoo ja vi kotekui.

⁹Te ñayiu vi kendoo yun sa'a rin ja vi tna'i kua'a tnundo'o
nagua sa'a ñayiu jin plata ja tñai nuu ñu'u te ndasavii,
axi nagua sa'a ñayiu jin oro ja jito tñuni.

Saa sa'a rin jin ñayiu vi kendoo yun.
Yun te vi ndakakune'e ñai jin rin,
te konini rin tno'o ka ka'in,
te kuña'a rin ja ñayiu ñuu rin ka kui,
te vi kachi: “Jito'o kuu ia Dios mao”.
Kachi ya.

Ndii Jito'o ja kotatnuni ya

14 ¹Ja vaji kiuu maa Jito'o Dios ja vi maa ini ñuu Jerusalén vi
ndaka'nde ñayiu ja ni ka kindei nuu maa ñayiu ñuu yun. ²Te
kachi ia Dios: “Kiuu yun te ndaxtutu rin ñayiu ndi'i ñuu nagua ja vi
kaxin tna'a de jin ñayiu Jerusalén. Te vi kundee de siki ñuu yun, te
vi kuiso de nagua oo ve'e ñayiu yun, te vi sa'a ne'e de ñasi'i, te vi
kuiso de sagua ñayiu Jerusalén, ja ki'inkuei jin de. Su sava ka ñayiu,
guaa vi kendoi ñui”, kachi ya. ³Yun te saa kenta maa Jito'o, te vi
kaxin tna'a ya jin ñayiu yun, nagua sa'a maa ya nuu jaxin tna'a ya,
kachi ya. ⁴Te kiuu yun jinkuiin Jito'o nuu yuku Olivo ja oo ichi kana
nikandii nuu oo Jerusalén. Te ka'nde sagua ya yuku Olivo, te sagua
yuku yun ki'in ichi norte, te sagua ichi sur, te ma'ñu sagua kendoo in
chiko'i ka'nu ja kaka ki'in ichi nuu kana nikandii vi ichi nuu kee
nikandii. ⁵Te vi kunu yu'u ni ki'inkuei ni ichi chiko'i ka'nu ja koo
ma'ñu yuku yun, chi kenta guaa ndee Azal. Vi kunu yu'u ni nagua ni

ka jino yu'u ndi nija'nuo na ni kii ñutnaa kuia ni otatanuni rey Uzías ñuu Judá. Saa te saa kii Jito'o Dios san jin ndi'i ñayiu maa ya.

⁶Te kiuu yun, chi ma koye'e ka, te ni ma koo vijin ka, te ni ma kokuun ka yua'a. ⁷Te invaa ni kiuu kokuu, te maintno'o maa ia Dios guaa jini ya. Te ni ma koo nduu ni jakuaa, chi visi jakuaa kuu, te saa ni koye'e. ⁸Te kiuu yun, chi jinonta ndute taa ja tekuo ndee maa Jerusalén, te kokaka ni ndute yun yoo vijin vi yoo i'ni, te sava de ki'in nuu mar ja oo ichi nuu kee nikandii, te sava ka de ki'in nuu mar ja oo ichi nuu jinonta nikandii. ⁹Te maa Jito'o kokuu rey ja kotatnuni ya nuu ndi'i ñuu kiuu yun, te maintno'o maa ya kokuu Dios, te maa ni maa ya vi kondakakune'e ñayiu. ¹⁰Te ndi'i ñuu vi ndundaa na kuinio in yoso ka'nu ndee Geba, te kenta guaa ndee Rimón ja oo ichi sur Jerusalén. Su maa Jerusalén, chi koo ndee sukun nuu oo vitna, te kenta yu'u ñuu ndee ye'e Benjamín vi guaa ndee nuu oo ye'e xtnañu'u vi guaa ndee nuu oo ye'e skina yun vi guaa ndee nuu oo torre Hananeel, vi guaa ndee nuu ka ju'ni nduxi uva maa rey. ¹¹Vi koo ñayiu maa Jerusalén, te vi koo mani, chi ma tau tnia'a sa'un ka ja vi xnaa ña jin.

¹²Te ya'a kuu jakue'e ja tetniuu Jito'o siki ñayiu ndi'i ñuu ja ni ka ndakoi siki ñuu Jerusalén: Vi ka tekua kai, te vi te'i kuñui, te vi te'i nduchi nui nuu ka ñu'u chiko'i nui, te vi te'i yai ini yu'i. ¹³Te kiuu yun sa'a Jito'o ja vi yu'u ndeva'i, te vi kakuiko tna'a in in mai jin tna'i, te vi ndakaxin tna'a ndisa mai. ¹⁴Te suni ki'inkuei ñayiu Judá ja vi kaxin tna'a Jerusalén, te vi kindei ndatniuu ñayiu ndi'i ñuu ja ka oo yatni yun. Vi kindei kuakua'a oro vi plata vi sa'un ja vi kui'nui. ¹⁵Te vi na kue'e vi ndo'o ñayiu, te suni saa ni vi ndo'o kuai vi kiti ndee vi kameyu vi mentu vi ndi'i kiti ja ka oo nuu ka oo ñayiu ka ndakoo siki Jerusalén.

¹⁶Te ndi'i ñayiu vi koteku ka ñuu ja ni ka ndakoo siki Jerusalén, vi kondanui nuu kuia nuu kuia ja vi kochiñu'i rey, ia kuu Jito'o, ia ndakui ndeva'a, ja vi kosa'i viko ve'e xtnuu kuii. ¹⁷Te nuu ja ndee in ñuu ma ndanuu Jerusalén ja chiñu'u ia kuu rey, te ma tetniuu ka Jito'o, ia ndakui ndeva'a, sau nuu ñunde'i mai. ¹⁸Te nuu ja ma vi ndanuu ñayiu Egipto maa Jerusalén ja vi koi nuu viko yun, te ma tetniuu ia Dios sau ñui, ja kuu in jakue'e ja tetniuu Jito'o siki ñuu ja ma ndanuu ja sa'a viko ve'e xtnuu kuii. ¹⁹Chi ya'a kuu jakue'e ja kii siki ñuu Egipto vi siki ndi'i ñuu ja ma ndanuu ja sa'a viko ve'e xtnuu kuii.

²⁰Te kiuu yun, chi vi kondee in tno'o nuu kaa kueli ja ka ñu'u sukun kuai nuu koka'an sua'a: “Ja ii kuu nuu Jito'o”. Te kisi ka sa'a ndei ja oo veñu'u maa Jito'o kokuu na kuinio tasa ii ndeva'a ja oo nuu altar. ²¹Te ndi'i kisi ja ka oo Jerusalén vi Judá vi kokuu ja ii nuu Jito'o, ia ndakui ndeva'a. Te ndi'i ñayiu ka soko kiti ki'inkuei, te vi ki'in kisi yun, te vi chio'o kuñu kiti ni ka soko nuu kisi yun. Te kiuu yun, chi ma vi koo ka ñayiu ka xiko vi ka ki'in nuu veñu'u maa Jito'o, ia ndakui ndeva'a.